

Jak dál s VZP

Publikováno: ZdN, 1,1999,7

Vytvoření Všeobecné zdravotní pojišťovny bylo klíčovým krokem k modernizaci našeho zdravotnického systému a jejím tvůrcům za to přísluší čest a sláva. To, že v minulých letech byla VZP státem preferována, mělo blahodárné působení na proces odstátnění významné části zdravotní péče a omezilo otřesy, které každou systémovou změnu doprovází. Příznivé působení její uklidňující mohutnosti, podporované vytvářeným obrazem solidnosti a stability, zcela jistě převažuje nad škodami, které vznikly důsledkem jejích chyb či prostých nedůsledností. Právě její dominance a velikost vedli k tomu, že vedle věcí prospěšných mohla prosadit i různé nerozumnosti, a také k tomu, že i přes zjevnou převahu byl její faktický manévrovací prostor v oblasti smluvních vztahů velmi omezený. Dnes je naše zdravotnictví v zásadě jiné situaci než před osmi lety, kdy byl přijat zákon č. 551/91 Sb. Základní prvky životaschopného zdravotního systému jsou již vytvořeny, a tak je namísto otázky, zda nám ještě stojí za to utrácet peníze za "stabilizující" roli VZP, nebo zda je na čase začít přemýšlet a diskutovat o jejím dalším osudu. Odchod charismatické a integrující osoby Jiřího Němce z čela VZP otevřel zcela přirozeně prostor pro tento typ úvah. Jako každá instituce má VZP problémy dané interakcí s vnějším prostředím a svým vlastním chodem

Problémy VZP

Její velikost způsobuje, že z každého problému VZP má státní správa potničky. Proto má zákonitě nutkání do jejího chodu zasahovat ve víře, že vyšší míra kontroly přinese i lepší výsledky. Při obecně známé neschopnost státu efektivně řídit instituce je logickým důsledkem většiny dobře míněných opatření jen zrození dalších a ještě větších problémů. Ve vztahu k poskytovatelům zdravotní péče má VZP sice sílu si leacos vynutit, ale stigma monopolu ji svazuje ruce nejen při optimalizaci smluvní sítě zdravotnických zařízení. Bludný kruh neefektivity se uzavírá ve chvíli, kdy monopolní a daty vybavená VZP přenáší rozhodování u tom, jak naloží s prostředky, které ji občané svěřili do správy, zpátky na stát. Alibistické čekání na státem garantovanou síť zdravotnických zařízení je právě z tohoto soudu

Z manažerského pohledu je vnitřní uspořádání VZP nešťastné, protože efektivní přímé řízení desítek okresních poboček z jednoho centra je málo účinné. Limitovaná autonomie jednotlivých okresních poboček, forma vnitřního přerozdělování, parkinsonská těžkopádnost velké instituce dávají malý prostor invenci a tvořivosti, a tak se místo hledání nových řešení hledají vysvětlení proč se věci nedaří.

Změna je nutná

Pokud zrovna nefandíme zastaralému konceptu pojišťovny jako pasivního distributora finančních prostředků, tak si musíme lámat hlavu s tím, jak těžknoucí kouli na noze českého zdravotnictví přeměnit v efektivní organizaci. Pokud se jí v dohledné době nestane, tak vidím jen dvě možné cesty vývoje. Prvou je pokračování státních intervencí, které ve svém důsledku skutečně řešení problému přenesou na další politickou garnituru. Realizace této cesty závisí na možnostech státního rozpočtu a ty dnes nejsou právě nakloněny rozmařilosti. Druhou a velmi pravděpodobnou alternativou vývoje je přechod pojištěnců VZP ke schopnějším a tedy i atraktivnějším zaměstnaneckým pojišťovnám. Vzhledem k současnému paušálnímu způsobu úhrady zdravotní péče může rychlý pokles pojištěnců dále zhoršit likviditu VZP a stát by si už teď měl začít lámat hlavu na tím, jak dostojí svým garancím

Rozdělení podle VÚSC

Účinnou cestou ke zvýšení efektivity VZP by mohlo být její rozdělení. V kuloárech se polohlasem probírá možnost jejího rozdělení v souvislosti s vytvářením VÚSC. VZP by se decentralizovala a v každém VÚSC by vzniklo nové centrum spravující spádové okresní pobočky. Tato reforma se zdá na první pohled logická, ale kromě nových pracovních příležitostí pro administrativní pracovníky se od ní nedá mnoho dobrého očekávat. Přechod z celostátního monopolu na monopol krajský zvýšení efektivity nepřinese a navíc bude celá ta legrace hodně nákladná

Rozdělení modrá - červená

Jednodušší a účelnější je rozdělit VZP na dvě dceřiné instituce, řekněme na "modrou" a "červenou". Jejich základním stavebním kamenem by byly stávající okresní pobočky s výrazně posílenou autonomií. Po rozpočítání poboček do dceřiných VZP by červené okresy sousedily převážně s modrými a naopak. Výsledkem by byly dva řetězce svéprávných subjektů, které by na svá ústředí delegovaly jenom činnosti nutné pro jejich koordinační a integrující poslání. Každá pobočka by autonomně spravovala finanční prostředky svého kmene a proti riziku nákladných diagnóz by byla zajištěna společným fondem, do kterého by přispívala stanoveným procentem za svého obratu (z hlediska rozložení nákladů na zdravotní péči je třeba jeho výši hledat mezi 10 a 20 %). Lze si představit různé uspořádání příjmové stránky okresních pojišťoven včetně pravidel podle kterých by docházelo k omezenému (jak v čase tak v objemu) přerozdělení prostředků mezi jednotlivými okresy v závislosti na historických nákladech, zdravotním stavu populace, strategických záměrech a podobně.

Uspořádání "modrá - červená" má dvě nesporné výhody. První je relativní snadnost jeho realizace a jednodušší řešení deficitu VZP. Druhou a zásadnější výhodou, je vytvoření prostředí ve kterém úspěch je závislý na schopnosti, invenci a flexibilitě jednotlivých stávajících poboček. Neúspěch méně schopných bude jen jejich neúspěchem a obejde se bez dopadů jak na celou společnost tak na lokální komunitu. Celkem snadno si lze představit, že klientelu špatně hospodařící modré pobočky převezme sousedící červená nebo některá zaměstnanecká pojišťovna. Reforma VZP by se tak mohla stát posledním krokem, který by dovršil proměnu opuštěné centrálně řízeného příkazového systému v moderní a dynamický pojišťovenský systém. Je samozřejmé, že i bez změny VZP se nový systém dotvoří, ale domnívám se, že se nám to poněkud prodrazí. Jako občan České republiky si zcela sobecky přeji, aby se metamorfóza VZP v efektivně fungující instituci podařila

Autoři:

- MUDr. Pavel Vepřek, Tým DG plus, s.r.o.

Copyright ©2002 Tým DG plus, spol. s r.o.; Poslední změna: 2002-08-12 13:22:50